

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет психології та соціальної роботи

(повне найменування факультету)

Кафедра соціальної роботи

(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

«Формування соціально-активної поведінки студентської молоді в

умовах воєнного стану»

**«Formation of socially active behavior among college students in times
of war»**

Виконала: здобувачка денної форми навчання

спеціальності 231 Соціальна робота

Освітня програма «Соціальна робота»

Савастін Анастасія

Керівник к. політ.наук Хлівнюк Т.П. _____

Рецензент проф. доц. Данілова О.С.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ ____ від ____ . _____ 20__ р.

Захищено на засіданні ЕК № _____

протокол № __ від ____ . _____ 20__ р.

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувачка кафедри

Хлівнюк Тетяна

(підпис)

(ПІБ)

Голова ЕК

(підпис)

Ухіна Ірина

(ПІБ)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ	6
1.1. Теоретичні аспекти вивчення змісту соціально-активної поведінки	7
1.2. Фактори та чинники , що впливають на формування соціально-активної поведінки молоді	11
1.3. Вплив військового стану на залученість та активізацію соціальної діяльності серед студентської молоді	17
Висновок до першого розділу	22
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ СОЦІАЛЬНО-АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	25
2.1. Опис бази , програми, вибірки дослідження стану сформованості та чинників , які впливають на соціально-активну поведінку студентської молоді	25
2.2. Аналіз результатів дослідження	27
2.3. Практичні рекомендації застосування методів соціальної роботи щодо стимулювання/залучення/мотивації соціально-активної поведінки студентської молоді	48
Висновок до другого розділу	51
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	56
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Питання соціальної активності громадян України завжди було актуальним: починаючи з часів незалежності нашої держави та продовжуючи і сьогодні - в період воєнного стану.

Соціально-активна поведінка молоді в сучасному українському суспільстві представляє собою важливий аспект, спрямований на взаємодію з оточуючим середовищем та участь у громадських ініціативах та подіях. Її сутність полягає в активному виявленні інтересу до соціальних питань та залученні до дій на благо суспільства.

В умовах сучасної України, де відчутний вплив геополітичних подій та економічних викликів, соціально-активна поведінка молоді набуває особливої вагомості. Молодь може впливати на процеси змін у суспільстві, висуваючи нові ідеї, ініціюючи проекти та долучаючи інших до спільних зусиль.

На нашу думку, важливим аспектом є роль молоді в процесі розбудови національної ідентичності та утвердження державних цінностей. Соціально-активна молодь, яка бере участь у культурних заходах та освітніх ініціативах, сприяє збереженню та розвитку української культурної спадщини.

Потрібно також враховувати той факт, що молодь є головним учасником інноваційних процесів. Її ідеї та технологічні рішення можуть визначити новий етап у розвитку країни, зокрема в галузі економіки, науки та техніки.

Отже, соціально-активна поведінка молоді українського суспільства визначається не тільки потребами часу, а й готовністю приймати відповідальність за майбутнє країни. Соціально-активна поведінка молоді визнається як важливий фактор для сталого розвитку суспільства, сприяючи формуванню активної та відповідальної громадянської позиції нового покоління. Сучасна українська молодь може стати важливим каталізатором позитивних змін, якщо йому буде надана відповідна підтримка та стимул для розвитку та самовираження.

Питанням соціальної активності студентської молоді активно займалися Д. Фельдштейн, А.К. Базиленко, В.Манько, Е.Шакірова, О.Серьогін, О. Лішін, О. Кулінченко, А.Аніщенко, Н. Зенько, М. Карамушка, Н. Шепелева та інші.

Аналізуючи вітчизняні та зарубіжні джерела, можна визначити, що сучасний стан проблеми формування соціально-активної поведінки студентської молоді в умовах воєнного стану є складним і має багатоаспектний характер. З одного боку, спостерігається активна участь у громадському житті, а з іншого - можливий вплив стресових умов на соціальну активність. Додаткове дослідження освітніх можливостей в умовах конфлікту також є важливим етапом в з'ясуванні даної проблематики. З цим урахуванням, важливо розглядати не лише симптоми, але й корені проблеми, аби визначити ефективні шляхи підтримки та розвитку соціально-активної поведінки студентської молоді в умовах воєнного стану.

Основна мета дослідження полягає у виявленні факторів, що формують соціально-активну поведінку студентської молоді у період військового стану, а також у розробці рекомендацій для зміцнення їхньої громадянської активності.

Відповідно до основної мети дипломної роботи, до **завдань дослідження** належать:

- 1) роз'яснення ключових аспектів соціально-активної поведінки, включаючи громадянську відповідальність, участь у суспільному житті та формування позитивних соціальних цінностей;
- 2) аналіз впливу військових конфліктів на індивідуальну поведінку студентів, враховуючи зміни у світогляді, ціннісних установках та рівні громадянської відповідальності;
- 3) дослідження освітніх ініціатив та програм, спрямованих на формування громадянської активності студентів в умовах військового стану;
- 4) розробка рекомендацій стосовно формування соціально-активної поведінки студентської молоді в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є соціально-активна поведінка студентської

молоді в умовах воєнного стану.

Предметом роботи є чинники формування соціально-активної поведінки студентської молоді під час воєнного стану.

Методи дослідження є теоретичними та емпіричними. До теоретичних методів дослідження належать: аналіз інформації та документів, синтез і формалізація отриманої інформації, порівняння існуючої інформації. До емпіричних методів належать: опитування й інтерв'ю, спостереження.

Практичне значення роботи полягає в глибокому аналізі проблеми формування соціально-активної поведінки студентської молоді в умовах воєнного стану та розробка практичних рекомендацій стосовно цієї проблеми.

Основні положення та результати бакалаврської кваліфікаційної роботи розглянуто та схвалено на студентській науково-практичній конференції «80-й Студентській науковій конференції» (25 квітня 2024 року).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

1.1. Теоретичні аспекти вивчення змісту соціально-активної поведінки

Соціально-активна поведінка – це свідома поведінка особистості, яка базується на її розумінні важливості бути корисним для своєї держави та її народу. Прикладами соціально-активної поведінки можуть бути: організація проектів або участь в них для підтримки вразливих верств населення, волонтерство, надання допомоги людям, які її потребують, показ активної громадянської позиції, створення об'єднань щодо соціальних питань тощо.

Основними характеристиками соціальної активності є спрямованість особистості на бажання впливати на суспільні процеси та готовність змінювати або зберігати поточний соціальний стан.

Соціальна активність є проявом різноманітних форм взаємодії та участі особистості у громадському житті. Її структура включає декілька ключових компонентів. Перш за все, це громадянська участь, яка охоплює політичну активність, таку як участь у виборах та роботу в політичних організаціях, а також вступ до громадських організацій.

Другий аспект – благодійність та волонтерство, що включає фінансову підтримку та участь у волонтерських програмах.

Третій компонент – культурна активність, що охоплює участь у культурних заходах і підтримку мистецьких ініціатив.

Далі розглядається громадська активність та адвокація, що включає участь у громадських обговореннях та захист прав інтересів у громадському просторі.

Підсумковий п'ятий компонент – участь у вирішенні соціальних

проблем, що передбачає активну участь у розробці та реалізації соціальних проектів.

Ці компоненти взаємодіють та доповнюють один одного, утворюючи комплексний підхід до соціальної активності. Важливо враховувати, що різні особистості можуть виявляти активність у різних сферах, залежно від їхніх інтересів та можливостей (див. рис. 1.1).

Рис.1.1. Структура соціальної активності

Шепелева Н. виділяє наступні компоненти структури соціально-активної поведінки студентської молоді «... 1) система просоціальних цінностей; 2) соціально значущі якості (ініціативність і цілеспрямованість, самостійність й соціальна мобільність, соціальна творчість і креативність, ін.); 3) позитивно спрямована просоціальна поведінка.» [42, с.66]

Студентська молодь володіє великим потенціалом у впливі на суспільство через свою енергію, ініціативу та готовність до змін. Їх соціальна активність сприяє розвитку громадянської свідомості та формуванню лідерських якостей, що є важливими складовими сталого соціального прогресу.

На думку Г.В. Гетта, активна життєва позиція, тобто соціальна

активність складається з багатьох складників і насамперед проявляється у діяльності. Ми можемо побачити основні складники соціальної активності на Рисунку 1.2. [37]

Рис. 1.2. Складові активної життєвої позиції

Г.В. Гетта визначає такі складники активної життєвої позиції, як навчальна активність, громадська активність, художньо-емоційна активність, спортивна активність, ділова активність, трудова активність, суспільно-політична активність. Згідно з думкою автора, ми можемо дійти висновку, що активна життєва позиція є комплексом активної взаємодії усіх сфер життя індивіда. Це означає, що соціально-активна поведінка впливає на різну діяльність людини: умовно, починаючи з навчання і закінчуючи політичною обізнаністю.

Окрім складових соціально-активної поведінки людини, слід визначити її рівні. Загалом, ми виділяємо такі основні рівні соціально-активної поведінки молоді:

Індивідуальний рівень (мікрорівень) складається з громадянської свідомості, яка полягає в формуванні свідомості про громадянські права та обов'язки, розуміння важливості соціальних питань; самоосвіти - самостійне

вивчення соціальних тем і поширення власних знань та освіченості.

Груповий рівень (мезорівень) складається з громадської участі та колективної взаємодії. Громадська участь характеризується студентським інтересом до участі в громадських заходах, об'єднаннях чи ініціативах для вирішення конкретних проблем чи розвитку громади. Колективна взаємодія, в свою чергу, характеризується здатністю працювати у команді, а також співпрацею з іншими людьми для досягнення спільних цілей.

Глобальний рівень (макрорівень) складається з глобальної свідомості та міжнародної співпраці. Глобальна свідомість має на увазі розуміння молоддю своєї ролі у світовому контексті та інтерес до глобальних проблем, таких як екологія, права людини та глобальна справедливість. Міжнародна співпраця полягає в участі у міжнародних ініціативах та проектах, спрямованих на розв'язання глобальних проблем.

Таким чином, соціальна активність студентів може проявлятися на різних рівнях: від індивідуального до глобального.

На думку Ковтун Н., протягом тривалого періоду в українському суспільстві соціальна активність в основному обмежувалася до мікро- та мезорівнів, не суттєво впливаючи на загальні соціальні процеси. Ці тенденції перешкоджають розвитку соціальних механізмів, які мають забезпечувати вертикальний рух суб'єктів соціальної активності у суспільстві.

Як вже було зазначено, соціальна активність студентської молоді полягає в участі в різних заходах. На нашу думку, деякі додаткові аспекти соціальної активності студентів включають такі заходи, як:

- 1) Студентські об'єднання та організації, що передбачають участь у студентських органах вищих навчальних закладів, таких як студентські ради чи гуртожиткові комітети; активну участь у студентських об'єднаннях, гуртках, клубах та інших студентських організаціях.

- 2) Волонтерство та соціальні проекти, а саме участь у волонтерських заходах, спрямованих на допомогу вразливим групам населення чи розвиток громади; залучення до соціальних проектів та ініціатив, спрямованих на

вирішення конкретних проблем.

3) Громадянська активність - це організація та участь у громадських заходах на кампусі, таких як дискусії, лекції, культурні та спортивні події; висловлення студентської думки та взяття участі у різних ініціативах для поліпшення умов навчання.

4) Академічна адвокація, до якої належать участь у студентських асоціаціях та ініціативах, що спрямовані на поліпшення якості освіти та умов навчання; заступництво за студентські права та відстоювання інтересів в академічному середовищі.

5) Соціальні мережі та активізм - це використання соціальних мереж як інструменту для обговорення та висловлення власної думки з питань соціальної важливості; активізм та участь у громадських рухах чи кампаніях національного та міжнародного рівня.

Отже, у сучасному українському суспільстві соціально-активна поведінка молоді визнається як важливий елемент громадянського розвитку. Ця активність виявляється через свідоме бажання особистості приносити користь своїй країні та співгромадянам. Різноманіття форм цього виявлення взаємодії та участі в громадському житті складається з різних компонентів, таких як громадянська участь, благодійність, культурна активність, громадська активність та участь у вирішенні соціальних проблем.

Важливо враховувати, що ці компоненти взаємодіють та утворюють комплексний підхід до соціальної активності. Різноманітність аспектів цієї активності дає можливість кожній особистості знаходити власний спосіб виявлення соціальної активності, враховуючи їхні індивідуальні інтереси та можливості.

Сприяння соціальної активності студентської молоді важливо не лише для її особистісного розвитку, але й для сталого громадянського прогресу. Студентська участь у громадських заходах, волонтерство, культурні та академічні ініціативи формують громадянську свідомість та лідерські якості, необхідні для активної участі у громадському житті.

Враховуючи складність та різноманітність проявів соціально-активної поведінки молоді, важливо підтримувати та заохочувати розвиток їхніх ініціатив. Ці аспекти стають ключовими для формування відповідальних та свідомих громадян, готових до активної участі в громадському житті.

1.2. Фактори та чинники, що впливають на формування соціально-активної поведінки молоді

Активність людини у суспільному житті напряму залежить від рівня її соціокультурного розвитку та різноманітності її діяльності у різних сферах суспільного життя. Однак, інтенсивність соціальної активності в значній мірі визначається внутрішнім прагненням особи здійснювати зміни у сфері об'єктивної і суб'єктивної дійсності.

У той же час, соціальна активність людини виражає собою логічну реалізацію її особистих та колективних потреб та інтересів. Втілення цих потреб тісно пов'язане з її здатністю до ефективної комунікації з іншими членами суспільства. Саме у зв'язку з цим соціальні взаємодії стають не тільки важливою формою активності, але й механізмом, який містить у собі різноманітні способи та принципи встановлення та підтримання контактів між різними соціальними суб'єктами.

У сучасному суспільстві визнається важливість соціальної активності серед студентської молоді як ключового фактора її розвитку та участі в громадянському суспільстві. Студенти, як ключовий сегмент суспільства, впливають на його подальший прогрес і визначають напрямок розвитку.

Розуміння чинників, що впливають на формування соціально-активної поведінки студентів, стає важливою складовою для визначення громадянської відповідальності та участі в суспільному житті. Ця проблематика набуває актуальності в контексті пошуку ефективних методів стимулювання соціальної активності серед студентської молоді, щоб забезпечити її конструктивну роль у формуванні стабільного суспільства.

Існує загальна теорія розгляду факторів, які впливають на формування соціальної активності особистості. Згідно з нею, фактори активності особистості можна умовно класифікувати на внутрішні та зовнішні. Внутрішні джерела включають у себе матеріальні та духовні потреби, особисті інтереси, рівень культурного розвитку та свідомість. Зовнішні фактори, у свою чергу, впливають на активність шляхом створення умов, в яких люди функціонують, і через вплив, який вони отримують з зовнішнього середовища.

Як правило, науковці розглядають соціальну активність студентів як результат впливу різних чинників, таких як освіта, сімейне середовище, культурні та соціальні впливи. Ми хочемо також акцентувати увагу на важливості розвитку громадянської свідомості, соціальної відповідальності та участі в громадському житті для формування активної громадянської позиції серед студентів.

Фактори, які визначають активність молоді в соціумі, включають різні складові. До них належать:

- 1) комунікативний компонент, який включає якості молоді, що забезпечують успішне спілкування та взаємодію з різними соціальними групами;
- 2) лідерські якості, що необхідні для реалізації лідерської діяльності, стають невіддільним атрибутом соціально активної молоді в сучасних умовах;
- 3) ціннісно-мотиваційний аспект включає цінності, мотиви та настанови, які визначають рівень та напрямок соціальної активності студентської молоді;
- 4) когнітивний компонент охоплює характеристики, які визначають здатність молоді регулювати свою поведінку в різних ситуаціях соціальної активності;
- 5) комунікативний компонент включає якості молоді, які забезпечують успішне спілкування та взаємодію з різними соціальними групами.

Проте додаткові аспекти, такі як освітній компонент, воєнні умови та

технологічний вплив, також грають ключову роль у формуванні соціальної активності молоді. Рівень освіти та можливість доступу до знань мають визначальний вплив на глибину розуміння соціальних проблем, розвиток аналітичних навичок та формування здатності до критичного мислення. Університетська обстановка може виступати як плацдарм для виховання громадянської свідомості, підтримки розвитку лідерських якостей та стимулювання бажання брати участь у громадських ініціативах.

На наш погляд, сучасні технології грають важливу роль у формуванні соціальної активності студентської молоді. Соціальні мережі та онлайн-платформи створюють унікальні можливості для обміну інформацією, мобілізації груп та сприяння громадській участі. Сучасні технології також надають можливість студентам висловлювати свої думки, розробляти інноваційні рішення для різних проблем та вести ефективну комунікацію для досягнення спільних цілей.

Наразі, у ситуації воєнного конфлікту, студенти можуть виявляти активність у вирішенні поточних соціальних проблем, у підтримці вразливих верств населення та у висловлюванні власних поглядів на політичні питання.

Однак воєнний конфлікт також має негативний вплив на студентську молодь: через страх, неспокій, тривогу та інші негативні почуття та емоції, молодь може втратити надію на позитивне майбутнє. Втрата мотивації рівно пропорціональна низькій соціальній активності. Але важливо зауважити, що результати досліджень різних науковців вказують на стабільне самопочуття більшості відсотків молоді під час воєнних умов.

На думку Т. Цуркан, існують і позитивні, і негативні фактори, що впливають на соціальну активність студентської молоді.

Серед них фактори, які сприяють розвитку активної життєвої позиції серед студентів під час воєнних умов:

- 1) збереження стійких цінностей та моральних принципів, що сприяють мотивації до активного способу життя;
- 2) розвиток навичок позитивного мислення для фокусування на

можливостях та ефективному вирішенні проблем;

3) підтримка з боку родини, друзів і колег, спрямована на підтримку студентів та допомогу їм в управлінні стресом;

4) активна участь у волонтерських та благодійних ініціативах, що дозволяє студентам взаємодіяти соціально та брати участь у суспільних проектах.

Фактори, які можуть перешкоджати формуванню активної життєвої позиції серед студентів в умовах війни, поєднують в собі:

1) стресові умови, які знижують мотивацію до активної діяльності та вирішення проблем;

2) обмежений доступ до освіти та можливостей для саморозвитку, що призводить до втрати інтересу та мотивації до дії;

3) соціальна відчуженість та відсутність підтримки від родини, друзів та однодумців, що може призвести до зменшення мотивації до активної діяльності;

4) відсутність можливостей для волонтерської та благодійної роботи;

5) недостатній розвиток критичного мислення для аналізу інформації та прийняття обґрунтованих рішень;

6) відсутність підтримки від менторів і наставників як стимул для соціально-активних дій;

7) несприятливе університетське середовище, що не визнає та не підтримує соціальну активність. [41]

На думку Базиленко А. К., для точного аналізу впливу на формування соціальної активності важливо розглядати три рівні соціальної активності:

1. Мікрорівень, що охоплює індивідуальні параметри, такі як вік, стать, форма навчання, а також внутрішні мотиви та цінності. Важливо враховувати також соціалізацію студентів та їхнє спілкування в групах

2. Мезорівень, де мається на увазі форма власності ВНЗ та активність студентського самоврядування. Ці чинники більш прямо впливають на соціальну активність, бо пов'язані з конкретним освітнім середовищем.

3. Макрорівень, який включає соціально-психологічні особливості регіону і політичну ситуацію. Чинники цього рівня, такі як економічне становище чи політичний контекст, мають глобальний характер і не залежать від конкретної особистості.

Такий комплексний підхід дозволяє розуміти, як різні рівні впливають на соціальну активність та які чинники мають найбільший вплив. [3]

Отже, визначення факторів та чинників, які впливають на формування соціально-активної поведінки студентів, виявляється важливим для розвитку сучасного українського суспільства. Зокрема, розуміння цих аспектів стає важливим для стимулювання їхньої конструктивної участі в громадському житті та сприяння їхній ролі в формуванні стійкого суспільства.

Враховуючи різноманітні чинники, такі як освіта, сімейне оточення, культурні та соціальні впливи, можна розвивати серед студентів громадянську свідомість, лідерські якості та бажання брати участь у громадських ініціативах. Важливою є також роль сучасних технологій, які надають студентам можливість обміну інформацією та мобілізації груп для досягнення спільних цілей.

На наш погляд, необхідно уважно ставитися до впливу воєнного конфлікту на молодь та надавати їм підтримку та можливості для активної діяльності, що сприяє підтримці їхньої життєвої позиції та мотивації. Такий підхід сприятиме розвитку соціально активної молоді та сприятиме побудові сильного та стабільного суспільства.

У сучасному світі, де студенти відіграють ключову роль у формуванні та впливі на суспільство, розуміння чинників, які визначають їхню соціальну активність, стає надзвичайно важливим аспектом. Порозуміння цих чинників дозволяє розробляти ефективні стратегії стимулювання активності серед студентів, що, в свою чергу, забезпечує їхню конструктивну участь у суспільному житті та формуванні стабільного суспільства.

Науковці акцентують увагу на тому, що соціальна активність студентів є результатом впливу різноманітних факторів, таких як освіта, сімейне

середовище, культурні впливи та інші. Особливу роль відіграють розвиток громадянської свідомості, соціальної відповідальності та участь у громадському житті, що визначають активну громадянську позицію студентів.

Фактори, що впливають на активність молоді в суспільстві, охоплюють різні аспекти, включаючи комунікативний, лідерський, ціннісно-мотиваційний та когнітивний компоненти. Зокрема, рівень освіти та доступ до знань, можливість розвитку критичного мислення та участь у різних соціальних ініціативах визначають активність студентської молоді.

Згадані чинники мають важливе значення, адже вони впливають не лише на індивідуальний рівень активності студентів, але і на загальний розвиток суспільства. Наприклад, розвиток громадянської свідомості серед студентів сприяє зміцненню демократії та правової культури в суспільстві.

Зокрема, у контексті воєнного конфлікту, активність студентів може стати важливим чинником вирішення соціальних проблем, підтримки вразливих верств населення та формування позитивної соціальної атмосфери. Проте, воєнний конфлікт також може створювати перешкоди для активності молоді через стресові умови, обмежений доступ до освіти та соціальну відчуженість.

Усі ці аспекти вказують на складність та багатогранність проблеми формування соціальної активності серед студентів. Однак розуміння впливу різних факторів та розробка цілеспрямованих стратегій може сприяти підвищенню рівня соціальної активності та забезпеченню позитивного внеску молоді в розвиток суспільства.

1.3 Вплив військового стану на залученість та активізацію соціальної діяльності серед студентської молоді

Воєнний стан є специфічним режимом, який декларується у країні у випадку загрози національній безпеці чи територіальній цілісності. Цей стан надає органам влади розширені повноваження для забезпечення безпеки та

порядку в країні.

Вплив введення воєнного стану на рівень залученості та активності у соціальній сфері серед студентської молоді є предметом вивчення та дискусій на даний час. Дослідження українських науковців показують, що встановлення військового стану може мати як позитивний, так і негативний вплив на соціальну активність студентів.

З одного боку, у контексті загострення військових конфліктів спостерігається зростання патріотичних настроїв серед студентської молоді, що може призвести до активізації їхньої участі у різних формах соціальної діяльності, включаючи частіше за все волонтерство та підтримку військових підрозділів. Більш того, в умовах введення військового стану студенти можуть бути зацікавлені у політичних та громадських питаннях, що може виявитися у збільшенні їхньої участі у студентських органах самоврядування та громадських об'єднаннях з метою впливу на прийняття рішень.

З іншого боку, військова загроза може викликати тривогу та непевність серед студентів, що може пригнічувати їхню бажання брати участь у громадських ініціативах.

Проте важливо відзначити, що введення військового стану може призвести до обмеження прав та свобод студентів, що може вплинути на їхню соціальну активність та мотивацію до участі у громадському житті. Обмеження на свободу слова, зібрань та інших конституційних прав може пригнічувати активізм та ініціативу серед студентської молоді.

Загалом, вивчення впливу військового стану на залученість та активізацію соціальної діяльності студентської молоді вимагає комплексного аналізу та ретельного вивчення конкретних факторів, що впливають на цей процес.

На нашу думку, вплив воєнного стану на студентську молодь може бути значним і мати різні аспекти:

- 1) психологічний аспект: встановлюється атмосфера тривоги та нестабільності, що може викликати певний рівень страху загрози для

особистої безпеки;

- 2) зміни в навчальному процесі: перехід від офлайн навчання на онлайн навчання, припинення занять під час повітряної тривоги тощо;
- 3) зміна місця проживання: переїзд в іншу країну або інше місто;
- 4) економічний аспект: втрата годувальника/розрушення домівки;
- 5) соціальний аспект: розрив зв'язків з родиною та друзями через евакуацію, переселення або інші обставини, пов'язані зі зміною місця проживання, поява почуття відчуженості та соціальної ізоляції; громадська активність: переосмислення цінностей і розуміння своєї важливості та відповідальності у громадському житті.

Дослідженням соціальної активності молоді займалася Група «Рейтинг» - це одна з найбільших приватних та незалежних організацій, яка займається соціологічними дослідженнями в Україні. Вона була створена у 2008 році. Група «Рейтинг» спеціалізується на проведенні різноманітних соціологічних досліджень у відповідності до міжнародних стандартів.

У 2022 році Соціологічною групою «Рейтинг» (Rating Group Ukraine) було проведено дослідження життєвої позиції українського народу. Серед опитаних були молодь, люди середнього та похилого віку. Результати дослідження показали, що молодь, яка має активну життєву позицію переважає над іншими опитуваними.

Результати дослідження вказують на те, що 53% молодих людей мають активну життєву позицію: займаються волонтерством та допомагають українському народові усіма можливими способами (див. рис. 1.3). [31]

Рис.1.3. Визначення життєвої позиції української молоді під час російсько-української війни, 2022 р.

Порівнявши отримані результати дослідження активної життєвої позиції, можна робити такі висновки: ми бачимо, що більшість молодих людей мають саме активну життєву позицію, аніж нейтральну чи взагалі ніяку. Це може свідчити про зацікавленість молоді у вирішенні соціальних проблем сучасного українського суспільства, а також бажання вносити користь в майбутнє власної країни.

Також нам хочеться зачепити емоційний стан молоді з початком війни, порівнявши його зі станом у 2021 році.

6-7 лютого 2023 року Соціологічною групою «Рейтинг» (Rating Group Ukraine) було проведено Комплексне порівняльне дослідження «ЯК ВІЙНА ЗМІНИЛА МЕНЕ ТА КРАЇНУ. ПІДСУМКИ РОКУ», яке мало на меті показати як змінилися у різних сферах погляди, оцінки й життя українців за рік повномасштабного вторгнення росії в Україну (дивись рис. 1.4.). [21]

Рис. 1.4. Динаміка відчуття любові до себе та інших (2021-2023)

Згідно з результатами дослідження, ми бачимо приріст любові українського народу до людей та зниження любові до себе. Це може фактором, який впливає на формування соціально-активної поведінки особистості, адже любов до інших є складником альтруїзму та бажання допомагати своєму народові. З іншого боку, зменшення рівня любові до себе може свідчити про погіршений емоційний та психологічний стан українського народу.

Дослідженням зміни соціальної активності молоді займалася також громадська організація «Аналітичний центр Cedos». Cedos - це спільнота, яка активно займається проблемами соціального розвитку вже з 2010 року. Головною метою Cedos є виявлення кореневих причин соціальних проблем і пошук шляхів їх вирішення. Для досягнення цієї мети вони активно використовують дослідницький підхід. Організація вивчає соціальні процеси і державні політики, пропагує критичні знання, сприяє впровадженню прогресивних змін і намагається залучити до цього якомога більше прихильників.

В період з 2021 по 2022 роки ГО «Аналітичний центр Cedos» провела дослідження стосовно впливу війни на молодь. Це дало можливість дізнатися, наскільки змінилася соціальна активність молоді та якою вона стала (див. рис.

1.5).

Чи займались ви коли-небудь волонтерством?	2021	2022
Займались протягом останніх 12 місяців і раніше	14%	12%
Займались протягом останніх 12 місяців, але раніше не займалися	6%	30%
Не займались протягом останніх 12 місяців, але раніше займалися	12%	2%
Ні, не займаюсь взагалі	62%	52%
Важко відповісти	6%	4%

Рис. 1.5. Зміни в соціальній активності молоді з 2021 по 2022 роки

Згідно з результатами дослідження, можна зробити висновок щодо зростання соціальної активності у молоді: тільки за один рік кількість молодих людей, які займаються волонтерством зростає з 6% до 30%. Це досить є високим показником, якщо порівнювати 2021 та 2022 роки.

Ми вважаємо, що причиною такої різкої зміни соціальної активності перш за все є встановлення воєнного стану. Якщо спиратися на результати дослідження, то можна стверджувати, що воєнний стан досить впливовою силою у формуванні соціально активної поведінки молоді.

Таким чином, під час аналізу впливу воєнного стану на соціальну активність студентської молоді, насамперед, слід звернути увагу на декілька ключових аспектів.

По-перше, важливо врахувати, що введення воєнного стану породжує атмосферу тривоги та нестабільності. Ця обстановка може вплинути на психологічний стан студентів, спричиняючи страх та обмеження їх бажання брати участь у громадських ініціативах.

По-друге, воєнний стан може змінити навчальний процес, включаючи перехід на дистанційне навчання або припинення занять у разі загрози. Це

може викликати додаткові труднощі для студентів та обмежити їхню можливість для соціальної активності. Деякі студенти взагалі перетинають кордон задля власного почуття безпеки або через тиск батьків чи опікунів, це все теж спричинено воєнним станом.

Також, на нашу думку, варто звернути увагу на економічні та соціальні наслідки введення воєнного стану, такі як втрата годувальника, переїзд або розрив зв'язків з родиною та друзями через евакуацію чи переселення. Це може спричинити відчуття відчуженості та соціальної ізоляції серед студентів.

Не менш важливим є вплив воєнного стану на громадську активність студентів. Встановлення обмежень на права та свободи може пригнічувати активізм, але також може змусити студентів переосмислити свої цінності та відчутти відповідальність за громадське життя. Бажання протистояти може відігравати роль рушійної сили та мотивування інших.

Загалом, вивчення впливу воєнного стану на залученість та активізацію соціальної діяльності студентської молоді є складним завданням, яке вимагає комплексного аналізу різних факторів, включаючи психологічний стан, навчальний процес, економічне та соціальне середовище та обмеження на права та свободи.

Отже, можна зробити висновок, що воєнний стан суттєво впливає на соціальну активність студентської молоді, змінюючи їхнє життя та діяльність у різних аспектах.

Висновок до першого розділу

Таким чином, поняттям соціальної активності можна узагальнити активну участь людини в суспільному житті, що виражається у різних формах взаємодії з іншими людьми та впливу на соціальне середовище. Такі форми можуть бути різноманітними: участь у громадських заходах, волонтерська робота, а також активне обговорення соціальних та політичних питань тощо. Залучення більшої кількості людей до цих процесів збагачує суспільство,

роблячи його більш демократичним та динамічним.

Однією з основних складових соціальної активності є здатність до спілкування та співпраці з людьми. Це є невід'ємною частиною сприйняття людини в соціумі та взагалі в суспільстві.

Слід також враховувати, що соціальна активність не обмежується лише громадянською сферою. Вона також охоплює участь у культурних заходах, освітніх ініціативах та інших аспектах суспільного життя. Різноманітність соціальної активності сприяє розвитку різних інтересів та навичок серед молоді, готуючи їх до життя в сучасному світі.

Крім того, соціальна активність може реалізовуватися на трьох різних рівнях, найвищим з яких є макрорівень. На думку вчених, саме глобальний рівень є таким рівнем соціальної активності, який слугує рушійною силою та вагомим важелем для створення нового суспільства. Тільки опанувавши такий рівень, можна добитися великих змін не тільки в українському суспільстві, а й у всьому світі. Також варто враховувати, що в сучасному світі соціальна активність набуває нових форм завдяки розвитку технологій та зміні уявлень про соціальний вплив. Онлайн-активізм, мережеві платформи для обговорення громадських питань та масові онлайн-акції стають все більш популярними і дієвими засобами виявлення громадської активності та спільного прийняття рішень.

Вивчаючи проблему формування соціальної активності, варто враховувати, що рівень соціальної активності може залежати від великої низки факторів і чинників, які безпосередньо або опосередковано впливають на студентів. До таких чинників ми віднесемо зовнішні та внутрішні чинники формування соціальної активності студентської молоді. Внутрішні чинники, на наш погляд, відіграють велику роль у самосвідомості студента, адже вони відображають його цінності, мораль та внутрішній світ. Зовнішні чинники, в свою чергу, підштовхують особистість на путь, яку обирає так би мовити «більшість».

Вивчивши глибше фактори, які впливають на формування соціально-

активної поведінки, можна зануритись глибше у цю проблему. Це може допомогти зрозуміти, яким чином можна впливати на студентську молодь і формувати високу соціальну активність серед студентів.

Для підтримки соціальної активності серед молоді, на наш погляд, вкрай необхідно створити відкрите та демократичне середовище, де кожен громадянин може вільно висловлювати свої думки та ідеї. Крім того, важливо розвивати навички співпраці, комунікації та лідерства, які є важливими для успішної соціальної активності. У цьому контексті, створення унікальних програм, які сприяють розвитку цих навичок, і стимулювання участі у соціальних проектах може виявитися доречним кроком для підтримки та збільшення рівня соціальної активності серед молоді.

Таким чином, розвиток соціальної активності серед молоді є не лише ключовим фактором становлення демократичного суспільства, а й важливою передумовою для забезпечення сталого розвитку та гармонії у суспільстві.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ СОЦІАЛЬНО-АКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Опис бази, програми, вибірки дослідження стану сформованості та чинників, які впливають на соціально-активну поведінку студентської молоді

Базою для проведення дослідження сформованості соціально-активної поведінки у студентської молоді став Одеський національний університет імені І.І. Мечникова.

Задля дослідження впливу умов воєнного стану на формування соціальної активності студентів, нами було розроблено анкетування в Google Forms. Студентам Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, різних спеціальностей, було запропоновано взяти участь в дослідженні.

Вибірка складалася з 32 студентів віком від 17 до 24 років (див. рис. 2.1). Анкетування було анонімним та проводилося онлайн за допомогою Google Forms. [2]

Анкета містила 22 питань, розділених на три частини:

Особистісні дані: вік, стать, спеціальність.

Соціально-активна поведінка: участь у волонтерських рухах, громадських організаціях, акціях підтримки військових та їх сімей.

Чинники впливу: мотивація до соціальної активності, джерела інформації про можливості участі, бар'єри та перешкоди на шляху до соціально-активної поведінки.

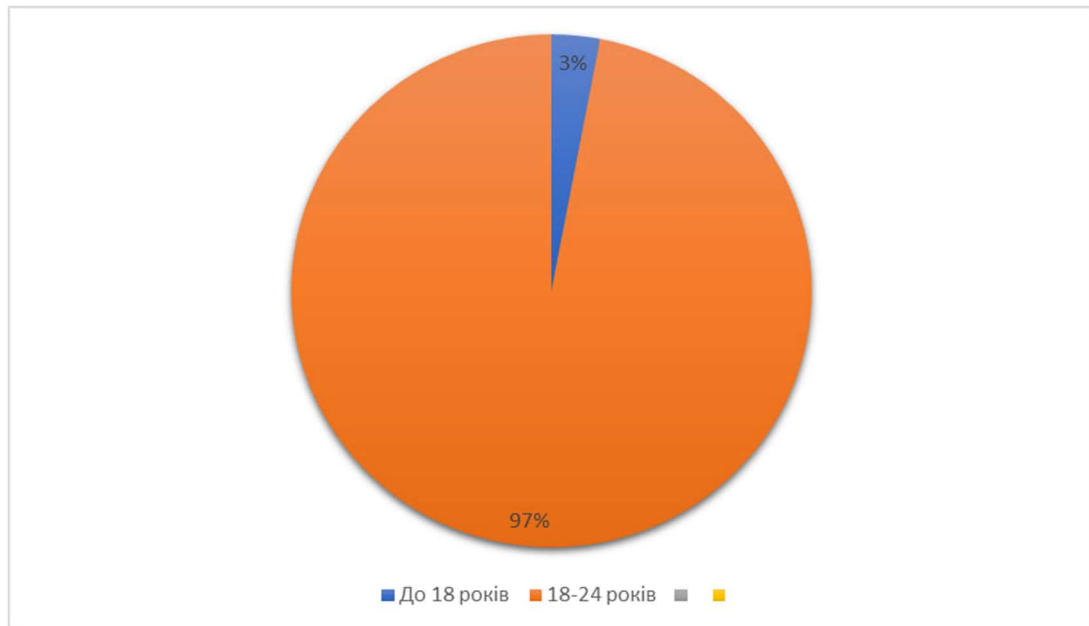

Рис. 2.1. Вік учасників дослідження

За рис. 2.1 можна побачити, що середній вік опитуваних сягає від 18 та закінчується до 24 років.

Також можна зазначити, що переважна кількість опитуваних студентів жіночою статі - 23 студена, інші - 9 студентів чоловічої статі:

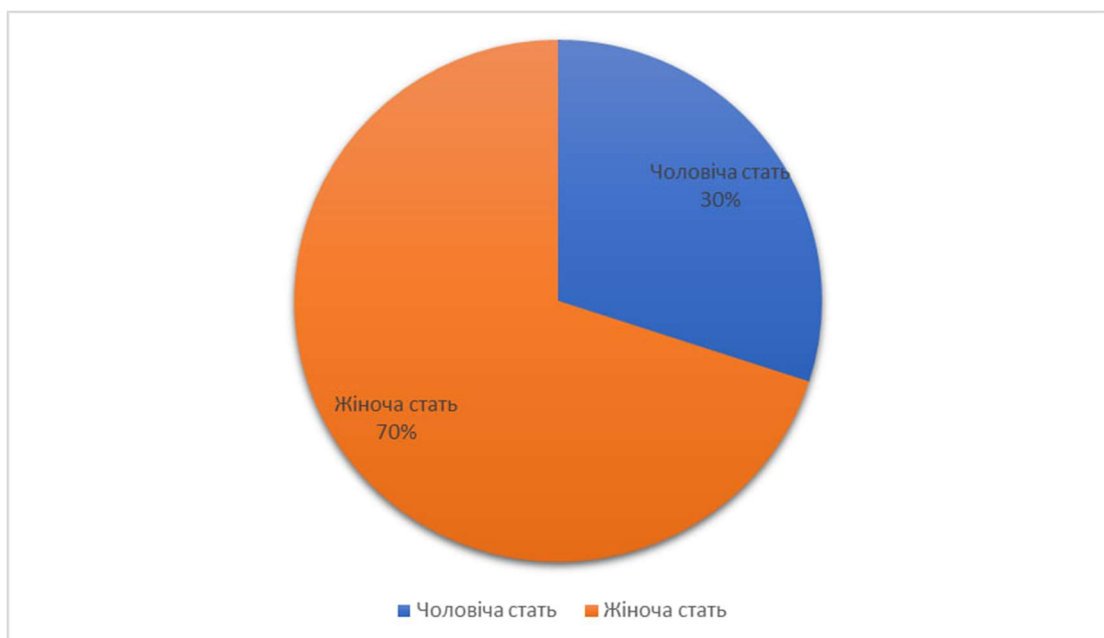

Рис. 2.2. Стать учасників дослідження.

Таким чином, Емпіричне дослідження цих чинників може допомогти зрозуміти, як воєнний стан впливає на формування соціально-активної поведінки студентської молоді та як можна сприяти позитивним адаптаційним

стратегіям у таких умовах.

2.2 Аналіз результатів дослідження

Першим питанням нашого анкетування Впливу умов воєнного стану на формування соціальної активності студентів було питання «Як впливає воєнний стан на студентське середовище Вашого навчального закладу?». Згідно з таблицею 2.1 (див. табл. 2.1.), яка демонструє вплив воєнного стану на навчальне середовище, можна зробити такі висновки:

Таблиця 2.1

Вплив воєнного стану на середовище навчального процесу

Вплив	Кількість	%
Об'єднує членів навчального процесу	14	43,7
Роз'єднує членів навчального процесу	9	28,1
Унеможлиблює ефективне навчання	12	37,5
Створює нові шляхи для процесу навчання	21	65,6

14 осіб вбачають об'єднання членів навчального процесу з початком встановлення воєнного стану. Це означає, що 43,7% студентів зазначають, що воєнний стан сприяє підвищенню рівня солідарності та співпраці серед студентів і викладачів у складних умовах.

9 осіб вважають, що воєнний стан роз'єднує членів навчального процесу. Це означає, що приблизно третина опитаних (28,1%) вбачають, що воєнний стан роз'єднує членів навчального процесу. Це може бути пов'язано зі стресом, розсіюванням уваги або різними соціальними та економічними умовами, в яких знаходяться учасники процесу.

12 осіб зазначають, що воєнний стан унеможлиблює ефективне навчання. Тобто більше третини респондентів (37,5%) бачать серйозні перешкоди, які заважають освітньому процесу, такі як технічні проблеми,

психологічний стрес і відсутність стабільного доступу до ресурсів.

21 особа відзначає, що воєнний стан створює нові можливості для навчального процесу. Отже, найбільша частка респондентів (65,6%) вважає за необхідним включати впровадження нових технологій, розвиток онлайн-освіти та нових форм навчання, які сприяють адаптації студентів та викладачів до складних умов.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що вплив воєнного стану на навчальний процес є багатограним і складним. З одного боку, він сприяє об'єднанню і створенню нових можливостей для навчання, з іншого боку, значна частка респондентів відчуває труднощі, які ускладнюють ефективно навчання та інколи роз'єднують учасників процесу. Це підкреслює необхідність адаптації освітніх стратегій і підтримки студентів та викладачів у таких умовах.

Другим питанням було питання «Як Ви оцінюєте рівень соціальної згуртованості у Вашому оточенні з початку воєнного стану?».

Згідно з результатами, зображеними на рис. 2.3., можна зробити такі висновки:

43,8% респондентів не бачать змін у соціальній згуртованості. Це означає, що для 43,8% опитаних соціальні зв'язки залишилися на тому ж рівні, що й до початку воєнного стану.

37,5% респондентів вважають, що соціальна згуртованість зросла. Це свідчить про те, що майже третина опитаних помітили зростання рівня підтримки, солідарності та співпраці серед членів їхнього оточення.

18,85% респондентів вважають, що соціальна згуртованість ніяк не змінилася. Це вказує на те, що майже одна п'ята частина респондентів не відзначають жодних змін у соціальних зв'язках та взаємодії у своєму оточенні.

Як Ви оцінюєте рівень соціальної згуртованості у Вашому оточенні з початку воєнного стану?

32 відповіді

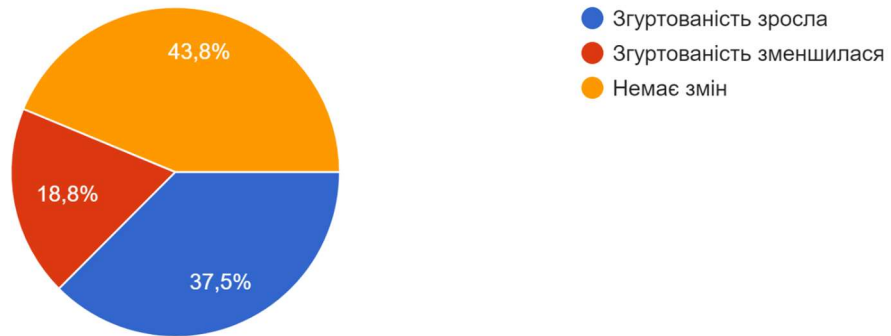

Рис. 2.3. Рівень соціальної згуртованості

Таким чином вплив воєнного стану на рівень соціальної згуртованості є різноманітним. З одного боку, більшість респондентів не помічають змін або бачать зростання згуртованості, що може свідчити про стабільність або навіть підвищення соціальних зв'язків в умовах кризи. З іншого боку, значна частка опитаних не бачить змін у рівні соціальної згуртованості, що підкреслює необхідність подальших досліджень та адаптації соціальних стратегій для підтримки та зміцнення соціальних зв'язків у складних умовах.

Третім питанням нашого анкетування щодо впливу умов воєнного стану на формування соціальної активності студентів було: «Чим Ви пояснюєте ці зміни в рівні соціальної згуртованості?»

Згідно з таблицею 2.2, яка демонструє причини змін у рівні соціальної згуртованості, можна зробити такі висновки:

П'ять осіб пояснюють зміни в рівні соціальної згуртованості зростанням підтримки одне одного. Це означає, що 5 респондентів відзначають підвищення рівня солідарності та взаємодопомоги серед членів їхнього оточення.

Одна особа вважає, що зміни пов'язані з активною громадською позицією. Це означає, що 1 респондент зазначає зростання соціальної

згуртованості через підвищену участь у громадських заходах та ініціативах.

Одна особа пояснює зміни страхом втрати життя. Це свідчить про те, що 1 респондент відзначає вплив страху як чинника, що сприяє згуртуванню людей в умовах воєнного стану.

Три особи вважають, що зміни спричинені неможливістю спілкуватися наживо через вимушені переїзди. Це означає, що 3 респонденти зазначають, що вимушені переміщення та неможливість особистих зустрічей впливають на рівень соціальної згуртованості.

Таблиця 2.2.

Причини зміни рівня соціальної згуртованості

Причини змін	Кількість
Зростання підтримки одне одного	5
Активна громадська позиція	1
Страх втрати життя	1
Неможливість спілкуватися наживо через вимушені переїзди	3

Таким чином, ми можемо стверджувати, що зміни в рівні соціальної згуртованості з початку воєнного стану мають різні причини. Найбільша кількість респондентів (5 осіб) відзначає зростання підтримки одне одного як головний чинник. Інші причини, такі як активна громадська позиція, страх втрати життя та неможливість спілкуватися наживо через вимушені переїзди, також відіграють значну роль у зміні соціальної згуртованості. Це підкреслює важливість врахування різноманітних чинників при аналізі соціальної згуртованості в умовах кризи.

Четверте питання: «Чи відчули Ви потребу в додатковій підтримці з боку друзів, родини або громадських організацій у зв'язку з воєнним станом?». Згідно з результатами, зображеними на рис .2.4., можна зробити такі висновки:

84,4% респондентів відповіли «так». Це означає, що переважна більшість опитаних (84,4%) відчули потребу в додатковій підтримці від друзів, родини або громадських організацій. Такий високий відсоток свідчить про

значний вплив воєнного стану на психологічний і соціальний стан людей, які шукають додаткової підтримки для подолання стресу і викликів, з якими вони стикаються.

Лише 15,6% опитаних не відчули потреби в додатковій підтримці. Це свідчить про те, що невелика частина респондентів змогла самостійно справитися з ситуацією або не відчули значних змін у своєму житті, які б вимагали додаткової підтримки.

Чи відчули Ви потребу в додатковій підтримці з боку друзів, родини або громадських організацій у зв'язку з воєнним станом?
32 відповіді

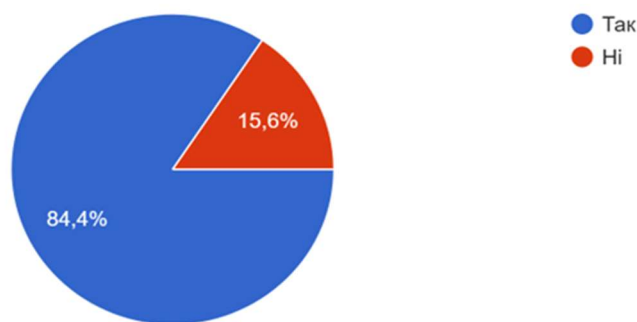

Рис. 2.4. Потреба студентів в додатковій підтримці у зв'язку з воєнним станом

Отже, можна стверджувати, що більшість респондентів під час воєнного стану відчуває значну потребу в додатковій підтримці з боку свого соціального оточення та громадських організацій. Це підкреслює важливість розвитку мереж підтримки та допомоги для забезпечення психологічного благополуччя і соціальної стійкості в умовах кризи.

П'ятим питанням було питання «Яку саме підтримку Ви б хотіли отримати?». Згідно з таблицею 2.3, яка демонструє види підтримки, необхідні студентам, можна зробити такі висновки:

26 осіб зазначили потребу в емоційній підтримці. Це означає, що 83,9% студентів відчувають потребу в підвищенні рівня психологічної підтримки та емоційної допомоги для збереження свого емоційного благополуччя в умовах воєнного стану.

10 осіб вказали на необхідність матеріальної підтримки. Це означає, що 32,2% опитаних студентів потребують фінансової допомоги для забезпечення своїх базових потреб і подолання економічних труднощів, спричинених воєнним станом.

10 осіб відзначили потребу в інформаційній допомозі. Це означає, що 32,2% респондентів вважають важливою наявність актуальної та достовірної інформації, яка допоможе їм орієнтуватися в поточній ситуації та приймати обґрунтовані рішення.

Таким чином, ми можемо дійти висновку, що студентам під час воєнного стану потрібна різноманітна підтримка. Найбільше вони потребують емоційної підтримки, що вказує на високий рівень стресу і важливість психологічної допомоги. Водночас значна частка студентів потребує матеріальної та інформаційної підтримки, що свідчить про фінансові труднощі та потребу в доступі до важливої інформації. Це підкреслює необхідність створення комплексних програм підтримки, які включатимуть психологічну, матеріальну та інформаційну допомогу для забезпечення благополуччя студентів в умовах кризи.

Таблиця 2.3.

Види підтримки, які потрібні студентам

Вид підтримки	Кількість	%
Емоційна підтримка	26	83,9
Матеріальна підтримка	10	32,2
Інформаційна допомога	10	32,2

Аналізуючи дані з таблиці 2.3, можна зробити висновок, що для забезпечення підтримки студентів у період воєнного стану необхідно вжити кілька заходів. Початково, важливо організувати програми психологічної підтримки, які включатимуть регулярні консультації з психологами, тренінги зі стрес-менеджменту та групи взаємопідтримки. Також варто активно

підтримувати створення студентських груп для емоційної підтримки та обміну досвідом, що сприятиме підтримці серед ровесників.

Також слід звернути увагу на фінансову сторону підтримки, забезпечивши доступ до стипендій, грантів або матеріальної допомоги для студентів, які опинилися у складній фінансовій ситуації через воєнний стан. Організація благодійних заходів та співпраця з громадськими організаціями і фондами можуть виявитися ефективними для надання матеріальної підтримки студентам.

Крім цього, необхідно забезпечити студентів актуальною інформацією про поточну ситуацію, можливості допомоги та доступні ресурси. Розробка онлайн-ресурсів або мобільних додатків з інформацією та рекомендаціями для студентів сприятиме їхній інформованості та допоможе забезпечити комплексну підтримку, що підвищить їхнє емоційне та матеріальне благополуччя в умовах кризи.

Шосте питання «Чи стали Ви більш зацікавленими у політичному житті країни з початку воєнного стану?». Високий відсоток відповідей «так» - 90,6%, свідчить про те, що більшість опитаних звертають увагу на політичні аспекти ситуації у країні під час воєнного стану. Таке зростання інтересу може бути обумовлене бажанням розуміти ситуацію, впливати на події або визначати свою позицію стосовно поточної політичної обстановки. У той же час, невелика кількість відповідей «ні» - 9,4%, показує, що для деяких людей воєнний стан не призвів до збільшення зацікавленості у політичному житті (див рис. 2.5.).

Чи стали Ви більш зацікавленими у політичному житті країни з початку воєнного стану?
32 відповіді

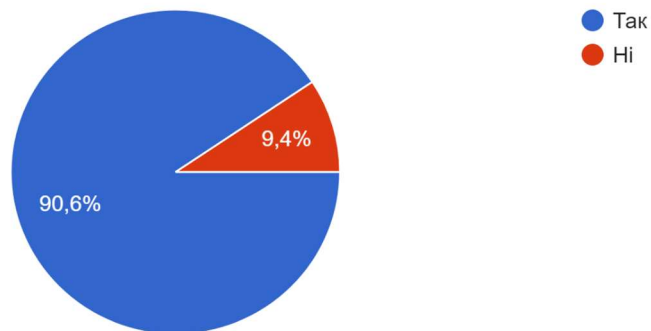

Рис. 2.5. Зацікавленість у політичному житті країни

На наш погляд, це запитання та його результати свідчать про значний вплив введення воєнного стану на зацікавленість студентів у політичному житті країни. Зацікавленість у політичних питаннях є ключовим показником активності населення та їхнього ставлення до суспільно-політичних процесів. Ці результати можуть свідчити про індивідуальні особливості та погляди опитаних, які можуть відрізнятися в різних соціальних групах.

Сьоме питання «Якщо так, то яким чином Ви виражаєте свою зацікавленість?» демонструє вплив воєнного стану на активність у політичному житті. З отриманих даних стає зрозуміло, що переважна більшість опитаних, а саме 90,6%, відчували збільшення зацікавленості у політичних питаннях з початком воєнного стану. Серед способів вираження цієї зацікавленості переважає слідкування за новинами, здійснюємою 93,3% респондентів. Додатково, 26,7% зазначають участь у політичних дискусіях, 3,3% розглядають можливість вступу до політичних партій, а 9,9% прагнуть досліджувати історію (див. табл. 2.4.).

Таблиця 2.4.

**Вираження власної зацікавленості у політичному житті країни з початку
воєнного часу**

Вираження	Кількість	%
Слідкую за новинами	28	93,3
Беру участь у політичних дискусіях	8	26,7
Вступаю до політичної партії	1	3,3
Вивчаю історію	3	9,9

Таким чином, результати цього питання вказують на значний і різноманітний вплив воєнного стану на зацікавленість громадян у політичному житті. Висока участь у політичних діяльностях, таких як слідкування за новинами та участь у дискусіях, свідчить про активне ставлення громадян до суспільно-політичних подій.

Така реакція може відображати бажання розуміти ситуацію, впливати на події та визначати власну позицію у складні періоди. Однак, низький відсоток тих, хто розглядає вступ до політичних партій або вивчає історію, свідчить про різноманітність підходів та інтересів студентів у політичній сфері під час воєнного стану.

Восьме питання було таким: «Чи плануєте Ви брати участь у політичному житті країни у майбутньому?» (див рис.2.6.).

Чи плануєте Ви брати участь у політичному житті країни у майбутньому?

32 відповіді

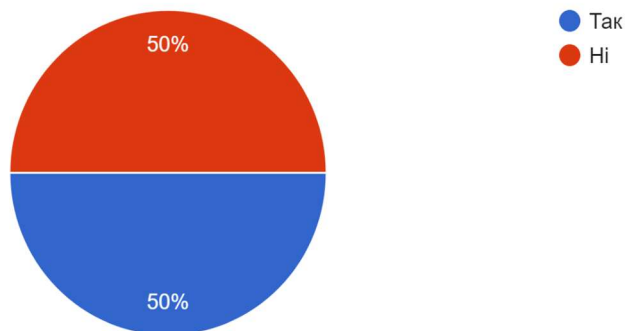

Рис. 2.6. Бажання брати участь у політичному житті країни у майбутньому

Результати цього питання вказують на поділений підхід опитаних до участі у політичному житті країни у майбутньому. Рівний розподіл відповідей у співвідношенні 50 на 50% свідчить про різноманітні погляди та плани щодо активності у політиці серед опитаних. Це може бути визначено різними чинниками, такими як особисті уподобання, досвід, або сприйняття політичних подій. Такий рівень розділеності може також відобразити невизначеність чи суперечливість щодо майбутніх політичних заходів серед студентів.

Питання дев'яте: «Чи змінилася ваша довіра до соціальних інститутів (ЗМІ, влада, армія тощо) з початку воєнного стану?» (див. рис. 2.7)

Чи змінилася Ваша довіра до соціальних інститутів (ЗМІ, влада, армія тощо) з початку воєнного стану?

32 відповіді

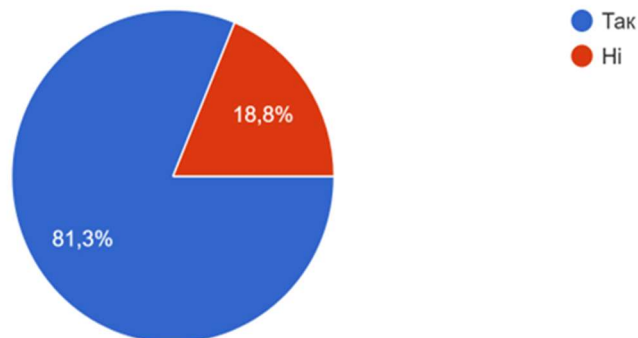

Рис. 2.7. Зміна довіри студентів до соціальних інститутів з початком воєнного стану

Відповіді з дев'ятого запитання вказують на значний вплив воєнного стану на рівень довіри студентів до соціальних інститутів. Більшість відповідей (81,3%) свідчать про зміну цього показника, що вказує на значну трансформацію сприйняття соціальних інститутів у зв'язку з воєнним станом. Це може відображати зміни в уявленнях громадян про роботу ЗМІ, влади, армії та інших суспільних організацій в контексті військового конфлікту.

Також варто звернути увагу на те, що, хоча лише 18,8% опитаних відповіли «ні», це свідчить про те, що частина студентської молоді не відчула значних змін у рівні довіри до соціальних інститутів через воєнний стан. Це може вказувати на індивідуальні реакції та сприйняття окремих груп студентів подій, пов'язаних із військовим конфліктом.

Десяте питання: «Якщо так, то у який бік?» досліджує, як змінилася довіра опитаних до соціальних інститутів, таких як ЗМІ, влада, армія та інші. Згідно з результатами аналізу:

17 студентів, що становить 60,7% від всіх опитуваних, зазначили, що їхня довіра до соціальних інститутів зменшилася. Цей високий відсоток, що свідчить про значне хвилювання або незадоволення діями цих установ у

контексті воєнного стану.

39,3%, або 11 осіб, повідомили, що їхня довіра до соціальних інститутів зросла. Це також важливий показник, що може вказувати на позитивні зміни в роботі цих інститутів під час воєнного стану. Збільшення довіри може бути результатом ефективних заходів, які були прийняті, або заходів, спрямованих на зміцнення взаємодії з громадськістю під час цього періоду кризи.

Якщо так, то у який бік?

28 відповідей

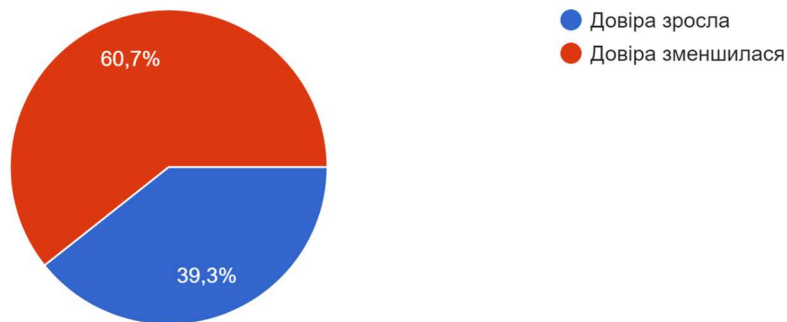

Рис. 2.8. В який бік змінилася довіра студентів до соціальних інститутів

Отже, результати підкреслюють неоднорідність реакції студентів на дії соціальних інститутів під час воєнного стану та важливість аналізу та реагування на їхні потреби та сприйняття в умовах кризи.

Одинадцятим питанням було питання «Чи займаєтесь Ви соціальною активністю?». Такі показники ми визначили за рис. 2.9.:

Більшість опитаних студентів (56,3% або 18 осіб) стверджують, що займаються соціальною активністю. Це свідчить про зацікавленість цієї частини студентської громади у взятті участі у суспільних ініціативах та бажанні покращити соціальне оточення, спрямувавши свої зусилля на користь суспільства.

Проте майже половина опитаних (43%, або 14 студентів) відповіли, що не займаються соціальною активністю. Це може бути зумовлено

різноманітними причинами, такими як відсутність часу, нецікавість у певних суспільних питаннях або відчуття безсилля у внесенні змін.

Чи займаєтесь Ви соціальною активністю?

32 відповіді

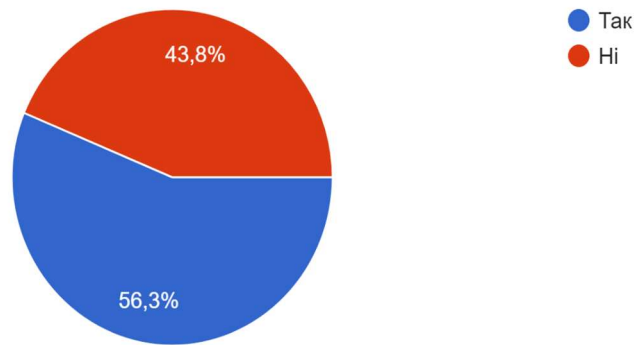

Рис.2.9. Зайнятість студентів соціальною активністю

Таким чином, ці результати вказують на різноманіття участі студентів у соціальних ініціативах і підкреслюють важливість підтримки та стимулювання активної громадянської позиції серед студентської громади.

Дванадцятье питання було таким: «Якщо так, то якими видами соціальної активності Ви займаєтесь?». Відповіді можна розглянути за таблицею 2.5.

Таблиця 2.5.

Види соціальної активності студентів

Вид соціальної активності	Кількість	%
Членство в громадських організаціях	2	10,5
Волонтерство	10	52,6
Членство в спілках	2	10,5
Участь у соціальних проектах	8	42,1
Культурні заходи	16	84,2
Неформальна освіта	6	31,6

Проаналізувавши відповіді, ми зробили висновків:

Членство в громадських організаціях зафіксоване у 10,5% відповідей, що показує обмежену популярність цього виду соціальної активності серед студентської громади.

Волонтерство виявлене у 52,6% випадків, що робить його одним з найбільш популярних видів соціальної активності серед опитаних студентів.

Членство в спілках зафіксоване в 10,5% відповідей, що свідчить про невелику популярність цього виду участі.

Участь у соціальних проектах виявлена у 42,1% відповідей, що підкреслює важливість цього аспекту соціальної активності для студентів.

Культурні заходи привернули увагу 84,2% опитаних, що робить їх одним з найбільш популярних видів соціальної активності.

Неформальна освіта відзначена у 31,6% відповідей, що свідчить про певний інтерес студентів до цього аспекту соціальної активності.

Таким чином, ці результати підкреслюють різноманітність участі студентів у суспільних ініціативах та важливість різноманітних форм соціальної активності для їхньої активної участі в громадському житті.

Тринадцяте питання «Хто підтримує Вас у зайнятті соціальною активністю, якщо Ви цим займаєтесь?» акцентує увагу на важливості соціального оточення у їхній діяльності. Результати аналізу таблиці 2.6 вказують на наступне:

У 35% студентів є підтримка від батьків, що підтверджує вплив сімейного середовища на рівень соціальної активності.

Для 55% студентів друзі є джерелом підтримки, що свідчить про важливість підтримки зі сторони оточуючих.

Одногрупники надають підтримку 50% студентів, що підкреслює значення спільності навчальної групи у соціальних ініціативах.

Підтримка від викладачів зазначена у 60% випадків, що вказує на важливу роль освітнього персоналу у сприянні соціальній активності студентів.

Знайомі та однодумці підтримують 55% студентів, що відзначає важливість підтримки з боку різних соціальних колективів.

Підтримка від колег та партнерів менш поширена: 10% та 5% відповідно.

5% студентів відчувають відсутність підтримки у соціальній активності, що може свідчити про ізолюваність цієї частини учасників.

Таблиця 2.6.

Підтримка студентів у соціальній активності з боку оточення

Підтримує	Кількість	%
Батьки	7	35
Друзі	11	55
Одногрупники	10	50
Викладачі	12	60
Знайомі/однодумці	9	55
Колеги	2	10
Партнер	1	5
Ніхто	1	5

Отже, ці дані підкреслюють важливість різноманітного соціального оточення для підтримки та стимулювання соціальної активності серед студентів.

Чотирнадцятим питанням було питання «Якщо Ви не займаєтесь соціальною активністю, то чому?». Це запитання було сформульоване для того, щоб вивчити причини, з яких студенти не беруть участі в соціальних активностях. Це дозволяє отримати інформацію про перешкоди, які можуть утримувати студентів від участі в соціальних заходах або ініціативах. Розуміння цих причин допоможе університетам та організаціям розробляти програми та заходи, що будуть більш привабливими для студентів і сприятимуть подоланню перешкод для участі в соціальному житті. Результати цього питання можна подивитися у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7.

Причини відсутності соціальної активності у студентів

Причина	Кількість	%
Брак часу	10	50
Брак можливостей	5	25
Недостатня обізнаність щодо соціальних активностей	8	40
Ніхто не підтримує в соціальних активностях	2	10
Не бачу сенсу в цьому	1	5
Є інші речі, які набагатше валивіше	2	10
Не знаю, чим можу бути корисним	9	45

Проаналізувавши отримані відповіді, можна дійти таких висновків:

Половина студентів (50%) вказали брак часу як основну причину відсутності соціальної активності. Це може бути зумовлено високим навантаженням з навчальних або робочих обов'язків, які не залишають достатньо часу для участі в соціальних ініціативах.

Чверть студентів (25%) вважають, що відсутність можливостей є головною перешкодою. Це може бути пов'язано з обмеженими можливостями для участі в соціальних заходах або проектах у їхньому оточенні.

40% студентів, тобто 8 осіб, відчують, що недостатньо ознайомлені з різновидами соціальних активностей. Це може бути причиною їхньої відсутності на соціальних заходах через відсутність інформації про існуючі можливості.

Десята частина студентів (2 осіб) відчують, що ніхто не підтримує їх у соціальних активностях. Це може впливати на їхню мотивацію та бажання брати участь в соціальних ініціативах.

5 % студентів відзначають, що не розуміють сенсу у зайнятті соціальною активністю. Це може бути пов'язано з їхнім уявленням про непотрібність або

недоцільність участі в соціальних заходах.

Десята частина студентів (10%) вважають, що є інші речі, які вони вважають важливішими, ніж у

Четверта частина студентів (45%) відчувають, що не знають, чим можуть бути корисними у соціальній активності. Це може бути зумовлено невпевненістю у своїх навичках або недостатньою самооцінкою їх можливостей.

На наш погляд, ці дані свідчать про необхідність розробки програм, спрямованих на зняття бар'єрів та підтримку студентів у їхній участі в соціальному житті.

П'ятнадцяте питання «Які зміни відбулися в Вашій соціальній активності під час воєнного стану?» можна побачити на рис. 2.10.

Проаналізувавши отримані дані, ми висуваємо такі спостереження:

Більшість студентів, а саме 17 осіб або 53.1%, відзначили зростання своєї соціальної активності під час воєнного стану. Це може свідчити про їхню готовність брати участь у різних соціальних ініціативах навіть у складних умовах кризи.

Деякі студенти, а саме 6 осіб або 18.8%, зауважили, що їхня соціальна активність зменшилася. Це може бути пов'язано зі змінами в їх роботі, особистому житті або обставинами, які обмежують їх можливість участі.

Решта студентів, а саме 9 осіб або 28.1%, вказали, що їхня соціальна активність залишилася на попередньому рівні. Це може свідчити про стабільність їхньої соціальної діяльності навіть у складних умовах воєнного стану.

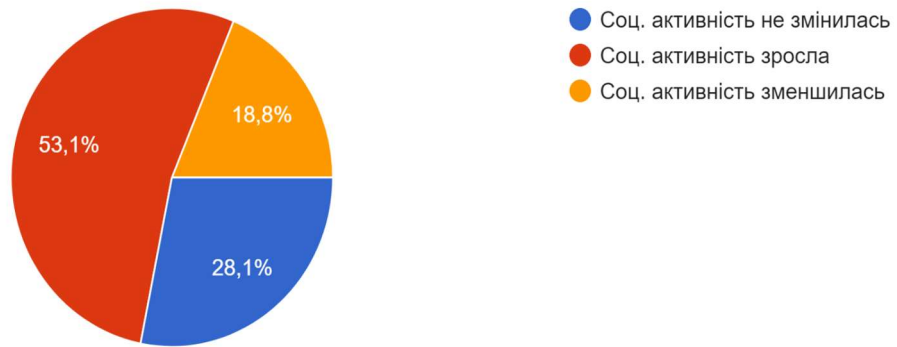

Рис. 2.10. Зміни в соціальній активності під час воєнного стану

Таким чином, під час воєнного стану більшість студентів проявили збільшену активність у соціальних справах, але деякі зазнали зменшення активності, а інші залишаються на попередньому рівні.

Шістнадцяте питання «Як впливає на Вас соціально-активна поведінка, якщо Ви займаєтесь соціальною активністю?» за табл. 2.8. показують, що:

9 студентів або 40.9% відчують, що соціально-активна поведінка надихає їх, 13 студентів або 59.1% вказали, що соціально-активна поведінка розширює їхнє коло спілкування, 6 студентів або 27.3% відчують, що соціально-активна поведінка емоційно розвантажує їх, 7 студентів або 31.8% відчують емоційне перевантаження внаслідок соціально-активної поведінки, 5 студентів або 22.7% відчують фізичне перевантаження через соціально-активну поведінку. Тільки 1 студент або 4.5% відзначив, що соціально-активна поведінка заважає йому.

Таблиця 2.8.

Вплив соціально-активної поведінки на студентів

Вплив	Кількість	%
Надихає	9	40,9
Розширює коло спілкування	13	59,1
Емоційно розвантажує	6	27,3
Емоційно перегружає	7	31,8
Фізично перегружає	5	22,7
Заважає	1	4,5

Отже, соціально-активна поведінка має різні впливи на студентів, проте більшість з них відчуває позитивні аспекти, такі як надихання та розширення кола спілкування.

Також ми вирішили сформулювати сімнадцять питань «Що впливає на Ваше формування соціально-активної поведінки?» для того, що більше дізнатися про те, що впливає на соціальну активність студентської молоді (див табл. 2.9.)

Таблиця 2.9.

Фактори впливу на соціальну активність студентів

Фактор	Кількість	%
Приклади відомих, видатних людей	5	20,8
Приклади батьків/родичів	7	29,2
Приклади викладачів/одногрупників	15	62,5
Приклади друзів/колеґ	9	37,5
ЗМІ (реклама, соц. мережі тощо)	4	16,7
Власне бажання бути корисним	17	70,8
Бажання нового досвіду	6	25

5 студентів або 20.8% вказали, що приклади відомих осіб мають вплив на їхню соціальну активність.

7 студентів або 29.2% зазначили, що приклади батьків або родичів впливають на їхню соціальну активність.

15 студентів або 62.5% зазначили, що приклади викладачів або одногрупників мають вплив на їхню соціальну активність.

9 студентів або 37.5% відзначили вплив прикладів друзів або колеґ на їхню соціальну активність.

4 студенти або 16.7% вважають, що мас-медіа впливають на їхню соціальну активність. Це свідчить про вплив реклами, новин та інших

медійних впливів на формування соціальних уподобань та поведінки.

17 студентів або 70.8% відмітили, що власне бажання бути корисним має великий вплив на їхню соціальну активність.

6 студентів або 25% відзначили, що бажання отримати новий досвід має вплив на їхню соціальну активність.

Таким чином, можна стверджувати, що багато факторів впливають на соціально-активну поведінку студентської молоді.

Додаткове вісімнадцяте питання «Що мотивує Вас займатися соціальною активністю, якщо Ви цим займаєтесь?» було створено задля дослідження мотивів студентів (див. табл. 2.10.)

Таблиця 2.10.

Мотиви студентів займатися соціальною активністю

Мотив	Кількість
Бажання змін	3
Новий досвід	2
Бажання бути корисним	5

Аналізуючи дані з таблиці 2.10., можна зробити такі спостереження:

3 студенти вказали, що їх мотивує бажання змін у власному житті та житті країни.

2 студенти зазначили, що мають бажанням отримати новий досвід, тому займаються соціальною активністю.

5 студентів відзначили, що їхнє бажання бути корисними є основним мотивом для зайняття соціальною активністю. Це свідчить про їх внутрішню мотивацію допомагати іншим та приносити позитивні зміни в своєму оточенні.

Дев'ятнадцяте питання - останнє питання, виглядало так: «Як Ви вважаєте, які заходи можуть бути прийняті для мотивування до соціальної активності студентів у період воєнного стану?».

Таблиця 2.11.

Заходи для мотивування студентів до соціально-активної поведінки

Захід	Кількість	%
Фінансова допомога	14	43,8
Психологічна допомога	18	56,3
Організація онлайн зустрічей або проєктів	17	53,1
Створення гуртків за інтересами	25	78,1
Неформальна освіта	15	46,9
Надання відчуття безпеки	1	3,1
Високі бали в навчанні	1	3,1

При розгляді даних з таблиці 2.11. можна визначити ключові аспекти заходів для мотивування студентів займатися соціальною активністю:

Фінансова допомога - за цей захід виступили 14 студентів або 43.8%. Це може пояснюватися їхніми фінансовими потребами або бажанням отримати стимул у вигляді матеріальної винагороди за участь у соціальних заходах.

18 студентів або 56.3% відзначили важливість психологічної підтримки.

Організацію онлайн зустрічей або проєктів підтримали 17 студентів або 53.1%.

25 студентів або 78.1% вважають за найкраще рішення - створення гуртків за інтересами. Це свідчить про значення групової діяльності та спільного інтересу як чинників, що стимулюють участь у соціальних заходах.

Неформальну освіту підтримали 15 студентів або 46.9%. Це може вказувати на їхнє бажання здобувати нові знання та навички через участь у різних освітніх програмах чи заходах.

Надання відчуття безпеки та високих балів в навчанні - кожен з цих заходів був зазначений лише по одному разу (3.1%), що свідчить про меншу

популярність серед студентів у контексті мотивації до соціально-активної поведінки.

Отже, дані таблиці демонструють, що студенти розпізнають різні заходи як засоби мотивації до соціальної активності під час воєнного стану. Організація гуртків за інтересами та психологічна підтримка виявилися найбільш популярними серед респондентів, що свідчить про їхню значимість у підтримці соціальної активності студентів у невизначених умовах. [2]

2.3. Практичні рекомендації застосування методів соціальної роботи щодо стимулювання, залучення та мотивації соціально-активної поведінки студентської молоді

На основі нашого дослідження впливу воєнного стану на формування соціально-активної поведінки студентської молоді, ми можемо розробити наступні рекомендації задля мотивування студентів підвищувати свій рівень соціальної активності.

На нашу думку, розробка інформативних та мотивуючих заходів необхідна для обізнаності студентської молоді, адже, згідно з дослідженням, багато відсотків опитаних студентів навіть не знають, якою активністю вони можуть займатися. Тому однією з рекомендацією є організація регулярних інформаційних кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності студентів про наявність і важливість соціальної активності. Для цього можна використовувати соціальні мережі, інформаційні стенди в університеті та електронні розсилки.

Другою рекомендацією є проведення мотиваційних лекцій та семінарів. Це можна зробити за допомогою успішних соціальних активістів та лідерів громадських організацій, які допоможуть студентам зрозуміти цінність соціальної активності та її вплив на суспільство.

Важливим елементом впливу на формування соціально-активної поведінки студентів є їхня підтримка та залучення через волонтерські

програми. Для цього треба розробляти та впроваджувати волонтерські програми, де студенти можуть брати участь у різних соціальних проектах. Це може бути допомога внутрішньо переміщеним дітям, екологічні ініціативи, підтримка літніх людей тощо.

Наступним кроком впливу на студентську молодь є встановлення партнерства з місцевими громадськими організаціями та сприяння участі студентів у їх діяльності. Участь у таких організаціях може надати студентам можливість набути практичний досвід у соціальній сфері.

Також важливо не забувати про тренінги та неформальну освіту. Ефективним кроком у підвищенні рівня соціальної активності студентів можуть стати тренінги та майстер-класи, спрямовані на розвиток лідерських якостей, управління проектами та комунікаційних навичок. Таки заходи допоможуть студентам стати активними учасниками та організаторами соціальних ініціатив.

На думку Палагнюк Ю., необхідно створювати та впроваджувати молодіжні школи інноваційного характеру, такі як «Молодіжні школи соціальної активності». У цих школах мають проводитися зустрічі з активними громадськими діячами, які мають досвід впровадження соціальних проектів.

Також важливо створювати живу бібліотеку, де молодь може спілкуватися з представниками України та країн Європейського Союзу, обговорюючи соціальні проекти та формування соціально активної позиції. У таких школах слід розвивати соціальні ініціативи, керівниками яких стануть найактивніші учасники, стимулюючи таким чином розвиток інших учасників. Крім шкіл інноваційного характеру, Палагнюк Ю. вважає, що потрібно створювати сучасний громадський простір для підвищення загального рівня освіченості та соціальної активності жителів відповідного регіону. Це дозволить формувати та розвивати соціально активну позицію молоді відповідно до європейських стандартів, використовуючи та поповнюючи людський капітал. [28]

Ми вважаємо корисними для впливу на соціальну активність студентів програми менторства, де досвідчені соціальні працівники або активісти будуть надавати індивідуальні консультації та підтримку студентам, які цікавляться соціальною роботою.

Також важливим елементом мотивації студентів до соціальної активності є підтримка з боку адміністрації університету для соціальних ініціатив студентів. Це може включати надання ресурсів, фінансової підтримки та сприяння організації заходів. Тут також можна встановити системи визнання та нагородження для студентів, які активно займаються соціальною діяльністю. Такими нагородами можуть бути стипендії, грамоти, публічне визнання на університетських заходах.

Соціально-психологічна підтримка студентів наразі є досить актуальною, адже за даними нашого дослідження, великий відсоток студентів потребують цієї підтримки. Тому важливо забезпечити доступ до психологічної допомоги для студентів, які стикаються з емоційними або психологічними труднощами у процесі соціальної активності. Це може включати індивідуальні консультації та групові заняття.

Необхідно створювати платформи для спілкування та обміну досвідом між студентами, які займаються соціальною діяльністю. Такими платформами можуть бути клуби, групи в соціальних мережах, регулярні зустрічі та обговорення.

Таким чином, застосування зазначених методів соціальної роботи допоможе ефективно стимулювати, залучати та мотивувати студентську молодь до соціально-активної поведінки. Це сприятиме не лише особистому розвитку студентів, але й зміцненню соціальної відповідальності та активної громадянської позиції серед молоді.

Висновок до другого розділу

Емпіричне дослідження, проведене серед студентів Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, показало, як воєнний стан впливає на формування соціально-активної поведінки студентської молоді. Опитування, проведене за допомогою Google Forms, включало питання про особисті дані, участь у соціально-активній діяльності та чинники, що впливають на цю активність.

Результати дослідження вказують на суперечливий вплив воєнного стану на навчальний процес: 43,7% студентів зазначили, що воєнний стан сприяє об'єднанню членів навчального процесу, тоді як 28,1% вказали на роз'єднання. Крім того, 37,5% відчують серйозні перешкоди, що унеможливають ефективне навчання, тоді як 65,6% вбачають у воєнному стані нові можливості для розвитку онлайн-освіти.

Рівень соціальної згуртованості також зазнав змін: 43,8% респондентів не помітили змін, 37,5% відзначили зростання згуртованості, а 18,85% не відзначили жодних змін. Основними причинами змін є зростання підтримки одне одного та неможливість спілкуватися наживо через вимушені переїзди.

Потреба в додатковій підтримці виявилася значною: 84,4% респондентів відчули потребу в підтримці з боку друзів, родини або громадських організацій. Зокрема, 83,9% студентів потребують емоційної підтримки, 32,2% – матеріальної допомоги, і 32,2% – інформаційної підтримки.

З початку воєнного стану 90,6% респондентів стали більш зацікавленими у політичному житті країни, переважно виражаючи цю зацікавленість через слідування за новинами.

Для забезпечення підтримки студентів в умовах воєнного стану слід розробити комплексні програми, які включатимуть психологічну, матеріальну та інформаційну допомогу. Важливо організувати програми психологічної підтримки, забезпечити доступ до стипендій та грантів, а також надавати актуальну інформацію про поточну ситуацію і можливості допомоги. Це

сприятиме покращенню емоційного та матеріального благополуччя студентів і підвищенню їх соціальної стійкості в умовах кризи.

Для забезпечення підтримки студентів в умовах воєнного стану слід розробити комплексні програми, які включатимуть психологічну, матеріальну та інформаційну допомогу. Важливо організувати програми психологічної підтримки, забезпечити доступ до стипендій та грантів, а також надавати актуальну інформацію про поточну ситуацію і можливості допомоги. Це сприятиме покращенню емоційного та матеріального благополуччя студентів і підвищенню їх соціальної стійкості в умовах кризи.

Запровадження цих рекомендацій допоможе створити сприятливі умови для розвитку студентів та підтримки їх у складний період, що в свою чергу сприятиме зміцненню суспільства в цілому. Таким чином, проблема формування соціальної активності студентської молоді є надзвичайно важливою і актуальною, особливо в умовах воєнного стану, який прямо й опосередковано впливає на рівень соціальної активності студентів. Наші студенти потребують інформування, підтримки та залучення у соціальні види діяльності, і цю підтримку можуть надавати викладачі, адміністрація вищих навчальних закладів, фахівці різних сфер, громадські діячі та інші соціально активні особи.

Таким чином, важливо продовжувати дослідження і реалізацію програм, спрямованих на підвищення соціальної активності студентів, особливо в умовах кризових ситуацій. Це не лише сприятиме особистісному та професійному розвитку студентів, але й допоможе створити більш стійке та згуртоване суспільство.

ВИСНОВКИ

В умовах воєнного стану питання соціально-активної поведінки студентської молоді набирає все більше обертів і стає все більш актуальним.

Згідно з завданнями кваліфікаційної роботи, нами було розглянуто різні аспекти соціальної активності студентської молоді, зокрема вплив на неї різних чинників і наслідки воєнного стану на студентське життя.

Ми розглянули поняття соціальної активності, яка визначається як активна участь людини у суспільному житті, що включає участь у громадських заходах, волонтерську роботу та обговорення соціальних і політичних питань. Вона сприяє демократичності та динамізму суспільства, а також розвитку навичок спілкування та співпраці у молоді. Соціальна активність охоплює участь у культурних та освітніх заходах, що сприяє розвитку різних навичок. Соціальна активність реалізується на мікро-, мезо- та макрорівнях, де глобальний рівень є рушійною силою для створення нового суспільства. Формування соціальної активності залежить від внутрішніх чинників, таких як цінності та мораль, і зовнішніх, як вплив соціального середовища.

Емпіричне дослідження серед студентів Одеського національного університету імені І.І. Мечникова виявило суперечливий вплив воєнного стану на навчальний процес. Більшість студентів зазначили, що воєнний стан сприяє об'єднанню членів навчального процесу, але існують значні перешкоди для ефективного навчання. Війна вплинула на рівень соціальної згуртованості, підвищивши підтримку між студентами, але також викликала потребу в додатковій підтримці з боку друзів, родини та громадських організацій.

Дослідження показало, що значна кількість студентів відчувають потребу в емоційній, матеріальній та інформаційній підтримці. З початку воєнного стану зросла зацікавленість студентів у політичному житті країни.

Провівши дослідження впливу умов воєнного стану на формування соціальної активності студентів, ми дослідили рівень соціальної активності

студентів і чинники, які на неї впливають. Відповідно до отриманих даних, можна наголосити на необхідності створити відкрите та демократичне середовище для вільного висловлювання думок студентської молоді, розвивати навички співпраці, комунікації та лідерства студентів, а також створювати програми для розвитку цих навичок і стимулювання участі студентів у соціальних проєктах.

Для забезпечення підтримки студентів в умовах воєнного стану необхідно розробити комплексні програми, що включають психологічну, матеріальну та інформаційну допомогу. Важливо організувати програми психологічної підтримки, забезпечити доступ до стипендій та грантів, а також надавати актуальну інформацію про поточну ситуацію та можливості допомоги. Це сприятиме покращенню емоційного та матеріального благополуччя студентів і підвищенню їх соціальної стійкості в умовах кризи.

Рекомендації включають розробку та впровадження програм психологічної підтримки, зокрема організацію регулярних консультацій з психологами і проведення групових терапевтичних сесій та підтримувальних груп для студентів. Для підтримки онлайн-освіти необхідно забезпечити студентів технічними засобами для дистанційного навчання та створити інтерактивні платформи для ефективної комунікації між студентами та викладачами.

Фінансова підтримка має включати спеціальні стипендії та гранти для студентів, які постраждали від воєнного стану, а також можливості для додаткового фінансування через партнерські організації та благодійні фонди. Соціальна підтримка та згуртованість можуть бути посилені через заходи для зміцнення зв'язків між студентами, такі як онлайн-збори, волонтерські проєкти та культурні події, а також створення платформ для обміну досвідом та взаємної підтримки серед студентів.

Інформаційна підтримка передбачає регулярне оновлення студентів про поточну ситуацію та можливості допомоги через офіційні канали комунікації, а також проведення вебінарів та тренінгів з питань правової обізнаності,

безпеки та інших актуальних тем. Підтримка громадських ініціатив має стимулювати участь студентів у волонтерських та громадських проектах, що сприятиме розвитку їх лідерських якостей та навичок командної роботи, а також надання ресурсів та підтримки для реалізації студентських ініціатив.

Запровадження цих рекомендацій допоможе створити сприятливі умови для розвитку студентів та підтримки їх у складний період, що, у свою чергу, сприятиме зміцненню суспільства в цілому.

Впровадження цих рекомендацій створить сприятливі умови для розвитку студентів і надасть їм необхідну підтримку в складний період, що в підсумку сприятиме зміцненню суспільства в цілому. Проблема формування соціальної активності студентської молоді є широкою та особливо актуальною в умовах воєнного стану, який безпосередньо і опосередковано впливає на цей процес. Наші студенти потребують інформації, підтримки та залучення у соціальну діяльність, і цю підтримку можуть надати викладачі, адміністрація вищих навчальних закладів, фахівці різних сфер, громадські діячі та інші соціально активні особи.

Враховуючи все вищесказане, необхідно продовжувати дослідження і реалізацію програм, спрямованих на підвищення соціальної активності студентів, особливо в умовах кризових ситуацій. Це не тільки сприятиме особистісному та професійному розвитку студентів, але й допоможе створити більш стійке та згуртоване суспільство.

Отже, проблема формування соціальної активності студентської молоді є досить широкою та турбує наше суспільство особливо в умовах воєнного стану. Цей стан прямо й опосередковано впливає на рівень соціальної активності студентів. Наші студенти потребують інформування, підтримки та залучення у соціальні види діяльності. Таку підтримку можуть надавати викладачі, адміністрація ЗВО, фахівці різних сфер, громадські діячі та інші соціально-активні особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аверіна, К. С. Фактори формування соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки, 2019, с. 171-182.
2. Анкетування Вплив умов воєнного стану на формування соціальної активності студентів. URL: <https://forms.gle/xhLBh8MTsEmmxq1F7>
3. Базиленко, А. К. Особливості рівнів сформованості соціальної активності студентів. Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць, 2014, № 3 (35), с. 42-50.
4. Базиленко, А. К. Теоретичний аналіз наукових підходів до сутності соціальної активності студентської молоді у психологічних дослідженнях. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка, 2020, № 2.
5. Базиленко, А. К. Теоретичний аналіз чинників формування соціальної активності студентської молоді. ScienceRise, 2016, 10(1 (27)), с. 23-29.
6. Васильєва, М. П. Роль соціального виховання особистості в умовах війни. Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 300-річчю з дня народж. Г.С. Сковороди, 21.10.2022 р., Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022.
7. Визначення власної життєвої позиції студентами як психологічна проблема / Л. В. Помиткіна. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки, 2014, вип. 1(1), с. 234-239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1%281%29__45
8. Войчун, О. В. Виховання громадянської активності студентів університету засобами студентського самоврядування. Миколаїв: МНУ, 2019.
9. Войчун, О. В. Способи розвитку когнітивно-інформаційного компоненту громадянської активності студентів університету. Збірник

- «Педагогічні науки», Херсон, 2019, вип. 86, с. 160-165. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/1497>
10. Войчун, О. В. Формування громадянської активності студентів університету засобами студентського самоврядування: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Київ, 2020, 22 с.
11. Вплив війни на молодь в Україні. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vpliv-vijni-na-molod-v-ukrayini/>
12. Грисюк, О. М. Розвиток соціальної активності особистості: теоретичний аспект. Молодий вчений, 2018, № 2.1 (54.1), с. 28-31.
13. Дроздова, М. А. Особливості переживання та усвідомлення російсько-української війни молоддю: контент аналіз студентських наративів. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/382/10415/21724-1?inline=1>
14. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2021, № 28, ст.233) (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022).
15. Карамушка, М. І. Особливості формувального експерименту для розвитку психологічних якостей соціально активної молоді. Актуальні проблеми психології, т. I, 2021, вип. 45, с. 111-115.
16. Каргіна, Н. В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя: теоретичний аспект. Наука і освіта, 2015, № 3, с. 48-55.
17. Ковтун, Н. До проблеми визначення поняття «соціальна активність». Українська полоністика, 2014, вип. 11, с. 129-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Up_2014_11_18
18. Ковтун, Н. Концептуальні підходи до осмислення співвідношення раціонального і вольового компонентів соціальної активності. Наукові записки Нац. університету «Острозька академія». Серія: Філософія, 2014.
19. Ковтун, Н. Рівні та форми соціальної активності у комунікативному просторі глобалізованого суспільства. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії, 2018, вип. 17, с. 41-47. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2018_17_8

20. Козубовська, І., Смуk, О. Розвиток соціальної активності майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки. *Norwegian Journal of Development of the International Science*, 2021, № 57-2, с. 54-48.
21. Комплексне дослідження: ЯК ВІЙНА ЗМІНИЛА МЕНЕ ТА КРАЇНУ. ПІДСУМКИ РОКУ. 21.02.2023. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/kompleksne_dosl_dzhennya_yak_v_ya_n_a_z_m_nila_mene_ta_kra_nu_p_dsumki_roku.html
22. Коструба, Н., Поліщук, З. Психологічне благополуччя студентів у період війни: емпіричний аналіз. *Психологічні перспективи*, 2022, № 40, с. 51-61. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21847>
23. Котелевець, А. Соціальна активність молоді під час російсько-української війни. *Social Work and Education*, 2022.
24. Котелевець, А. М., Мартинюк, Я. В. Соціальна згуртованість молоді як ресурс розвитку громади: досвід європейських країн та України. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. пр., Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Спецвип., т. 1, Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022.*
25. Кулінченко, О. С. Формування соціальної активності студентів в умовах діяльності органів самоврядування вищого навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Київ, 2015, 23 с.
26. Кулінченко, О. С. Соціальна активність студентів як соціально-педагогічна проблема. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*, 2014, вип. 18, с. 34-39.
27. Офіційний сайт UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/>
28. Палагнюк, Ю. В., Файчук, О. Л., Костєва, Т. Б. Особливості соціальної активності молоді України в умовах євроінтеграції. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*, 2019, вип. 2
29. Рудська М. І. Проблеми дослідження соціальної активності молоді.

Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Сєверодонецьк, 2015. № 2 (38). С. 269–278.

30. Рудська, М. І. Психологічні особливості соціальної активності молоді. Соціальна робота в контексті соціокультурних змін: тези І Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (15-16 квітня 2016 року, м. Київ). Київ, 2016, с. 133–135.

31. Рудська, М. І. Соціальна активність молоді: основні напрями та чинники розвитку. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2015, том 1, вип. 44, с. 149-154.

32. Савастін, А., Хлівнюк, Т. П. Вплив воєнного стану на мотивацію до соціально-активної поведінки студентської молоді. Матеріали до 80-ої студентської наукової конференції: матеріали наук.-практ. конф. (Одеса, 25 квітня 2024 року). Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2024, с. 403.

33. Соціальна активність особистості. Преса Онлайн. URL: <https://presa.com.ua/navchannia/sotsialna-aktivnist-osobistosti.html>

34. Соціальна активність особистості: теоретичний аспект у науковій літературі (17-19). ALEXUS Чоловічий журнал: спорт, здоров'я. URL: <https://alexus.com.ua/socialna-aktivnist-osobistosti-teoretichnij-aspekt-u-naukovij-literaturi-17-19/>

35. Ступак, Оксана. Характеристика компонентів системи формування соціальної активності молоді в інститутах громадянського суспільства. Наука і освіта, 2019, № 4, с. 23-30.

36. Указ Президента України № 94/2021 Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року.

37. Формування активної життєвої позиції у студентської молоді / В. Г. Гетта, С. М. Єрмак. Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки, 2020, № 1, с. 30-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/shsesbs_2020_1_5

38. Хлівнюк, Т. П., Дунаєва, Л. М., Кулава, К. О. Методичні рекомендації до

написання кваліфікаційних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота Факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Одеса, 2023, 43 с. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/fpsr/navchalni_materialy/diplom_robota/mr_do_napysannya_kvalifikatsiinykh_robit_bak.pdf

39. Хлівнюк, Т. П. Основні визначення терміна «політичний активізм» у сучасному політичному дискурсі. Політикус, 2016, вип. 1, с. 60-63.

40. Хоміцька, М. А. Психологічні проблеми мотивації навчальної діяльності студентів в умовах воєнного стану: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю «053 - психологія». Тернопіль: ТНТУ, 2023, 64 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/42084>

41. Цуркан, Т. Активна життєва позиція студентської молоді в умовах війни. Проблеми освіти, випуск 1(98), 2023.

42. Шепелева, Н. Формування соціальної активності студентської молоді у просторі закладу вищої освіти. Лідер. Еліта. Суспільство, 2021, вип. 1, с. 63-70. URL: <https://doi.org/10.20998/2616-3241.2021.1.06>

43. Івженко Ю., Кузнєцова О. Соціально-педагогічні умови формування соціальної активності студентів у діяльності громадських організацій. Нові технології навчання, 2020, № 93. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:fcSPedeFGI4J:www.journal.org.ua/index.php/ntn/article/download/106/109+&cd=10&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

44. Bazilenko, A. K. The Features of Operational Component of Social Activity of Students' Youth. Social Welfare Interdisciplinary Approach, 2014, № 4(2), p. 57-67.

45. Biddle, S., Ciaccioni, S., Thomas, G., & Vergeer, I. Physical activity and mental health in children and adolescents: An updated review of reviews and an analysis of causality. Psychology of Sport and Exercise, 2019, 42, 146-155.

46. Karamushka, M. I. Socially active youth qualities development training

program. *Fundamental and Applied Researches in Practice of Leading Scientific Schools*, 2016, № 3 (15), p. 8-15.

47. Lunov, V., Lytvynenko, O., Maltsev, O., & Zlatova, L. The impact of Russian military aggression on the psychological health of Ukrainian youth. *American Behavioral Scientist*, 2023, 67(3), 426-448.

48. Pypenko, I. S., Stadnik, A. V., Melnyk, Yu. B., & Mykhaylyshyn, U. B. The impact of the war in Ukraine on the psychological well-being of students. *International Journal of Science Annals*, 2023, 6(2), 20-31.

49. The social impact of youth. BY MAHANMIR4. March 27, 2023. URL: <https://www.voicesofyouth.org/blog/social-impact-youth>

50. Troitska, O., Averina, K. Social activeness of young people: dialogical support in the cultural and educational space. *Science and Education*, 2017, 6, 6-11.

51. Yereskova, T., Mazuryk, O., Tymofieieva, H., & Opryshko, T. Social Activity of Contemporary Ukrainian Society: Threat to Internal Stability or Possibility of Social Dialogue. *Postmodern Openings*, 2020, 11(4), 144-173.

ДОДАТКИ

Анкетування «Вплив умов воєнного стану на формування соціальної активності студентів».

Ваша стать*

- Чоловіча
- Жіноча
- Інше

Ваш вік*

- До 18 років
- 18-24
- 25+

За якою спеціальністю Ви навчаєтесь?*

Як впливає воєнний стан на студентське середовище Вашого навчального закладу?*

- Об'єднує членів навчального процесу
- Роз'єднує членів навчального процесу
- Унеможлиблює ефективне навчання
- Створює нові шляхи для процесу навчання
- Інше...

Як Ви оцінюєте рівень соціальної згуртованості у Вашому оточенні з початку воєнного стану?*

- Згуртованість зросла
- Згуртованість зменшилася
- Немає змін

Чим Ви пояснюєте ці зміни?

Чи відчули Ви потребу в додатковій підтримці з боку друзів, родини або громадських організацій у зв'язку з воєнним станом?*

- Так
- Ні

Яку саме підтримку Ви б хотіли отримати?

- Емоційну підтримку
- Матеріальну допомогу
- Інформаційну допомогу
- Інше...

Чи стали Ви більш зацікавленими у політичному житті країни з початку воєнного стану?*

- Так
- Ні

Якщо так, то яким чином Ви виражаєте свою зацікавленість?

- Слідкую за новинами
- Беру участь у політичних дискусіях
- Вступаю до політичної партії
- Інше...

Чи плануєте Ви брати участь у політичному житті країни у майбутньому?*

- Так
- Ні

Чи змінилася Ваша довіра до соціальних інститутів (ЗМІ, влада, армія тощо) з початку воєнного стану?*

- Так
- Ні

Якщо так, то у який бік?

- Довіра зросла
- Довіра зменшилася

Чи займаєтесь Ви соціальною активністю?*

- Так
- Ні

Якщо так, то якими видами соціальної активності Ви заємаєтесь?

- Членство в громадських організаціях

- Волонтерство
- Членство в спілках
- Участь у соціальних проектах
- Культурні заходи
- Неформальна освіта
- Інше...

Хто підтримує Вас у зайнятті соціальною активністю, якщо Ви цим займаєтесь?

- Друзі
- Батьки
- Одногорупники
- Викладачі
- Знайомі/однодумці
- Ніхто
- Колеги
- Інше...

Якщо Ви не займаєтесь соціальною активністю, то чому?

- Брак часу
- Брак можливостей
- Недостатня обізнаність щодо соціальних активностей
- Ніхто не підтримує в соціальній активності
- Не бачу сенсу в соціальних активностях
- Є інші речі, які набагатше важливіші за соціальну активність
- Не знаю, чим можу бути корисним/ою
- Інше...

Які зміни відбулися в Вашій соціальній активності під час воєнного стану?*

- Соц. активність не змінилась
- Соц. активність зросла
- Соц. активність зменшилась

Як впливає на Вас соціально-активна поведінка, якщо Ви займаєтесь соціальною активністю?

- Надихає
- Розширює коло спілкування
- Емоційно розвантажує
- Емоційно перегружає
- Фізично перегружає
- Заважає
- Інше...

Що впливає на Ваше формування соціально-активної поведінки?

- Приклади відомих, видатних людей
- Приклади батьків/родичів
- Приклади викладачів/одногрупників
- Приклади друзів/колеґ
- ЗМІ (реклама, соц. мережі тощо)
- Власне бажання бути корисним (чи інші моральні якості та соціальні цінності)
- Бажання нового досвіду
- Інше...

Що мотивує Вас займатися соціальною активністю, якщо Ви цим займаєтесь?

Як Ви вважаєте, які заходи можуть бути прийняті для мотивування до соціальної активності студентів у період воєнного стану?*

- Фінансова допомога
- Психологічна допомога
- Організація онлайн зустрічей або онлайн проєктів
- Створення гуртків за інтересами
- Неформальна освіта
- Інше...